Brief van Vriendschap

Orlando Emanuels en Dorus Vrede

bron
Orlando Emanuels en Dorus Vrede, *Brief van Vriendschap*. Met illustraties van Gerold Slijngard. Lions Club Paramaribo North, Paramaribo z.j. [1999]

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/vred001brie01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

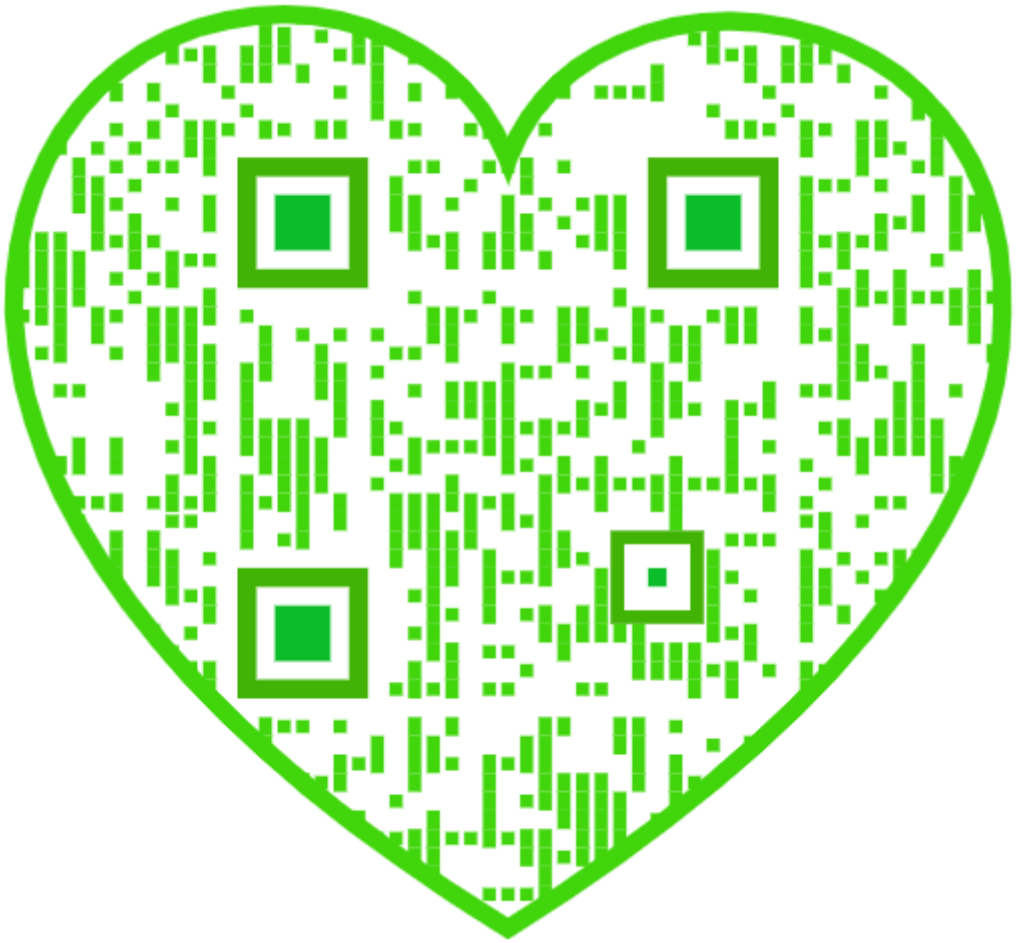

Voorwoord bij het project ‘Brief van vriendschap’

Het drugawareness committee van de Lions Club Paramaribo North heeft vrij regelmatig contact met de Narcoticabrigade van het Korps Politie Suriname. Door dit contact kwamen wij te weten dat de drugshandel en het drugsgebruik in ons land via het binnenland en ook in het binnenland sterk aan het toenemen is. Hiertoe heeft vooral de jongste binnenlandse oorlog bijgedragen: het binnenland was vrijwel ontoegangelijk voor de politie. Wij vernamen dat in sommige dorpen zelfs lagere-schoolkinderen bij de handel en het gebruik betrokken worden.

Dit bracht ons tot nadenken over mogelijkheden om hiertegen iets te doen. Een van de mogelijkheden leek ons effectieve voorlichting. Toen hielden de volgende vragen ons bezig:

- op welke populatie moet de voorlichting zich concentreren?
- in welke vorm moet de voorlichting gebracht worden?
- hoe kan de voorlichting een permanent karakter krijgen?

De beantwoording van deze vragen bracht ons ertoe de voorlichting over de risico's van drugsgebruik en drugshandel te richten op de hoogste klassen van de basisschool en deze voorlichting te brengen in de vorm van brochure, die elk jaar weer gebruikt kan worden als deel van het lessenpakket.

Na overweging van diverse didaktische mogelijkheden, werd gekozen voor een werkvorm waarbij de leerlingen niet alleen kennis over de risico's zullen opdoen, maar die kennis in een relevante situatie moeten toepassen. Hiermee is het hoofddoel van het project aangegeven. De instructies voor leerkrachten en leerlingen spreken verder voor zichzelf.

Wat de onderwijskundige opzet en uitwerking van het project betreft, heeft het comité zich op het standpunt gesteld dat het verhaal voor leerlingen uit het binnenland herkenbaar dient te zijn. Vandaar dat de contouren van het verhaal aan een schrijver afkomstig uit het binnenland werden voorgehouden: Dorus Vrede. Hij heeft het verhaal geschreven waarin de sfeer rondom de bosneger in het binnenland duidelijk is te herkennen.

Al eerder is een verhaal met dezelfde strekking voor onze Inheemse binnenlandbewoners geschreven door Orlando Emanuels met de nodige informatie van een vriend uit die groep.

Bij ons bestaat het plan om na onze pilotfase, bij de betrokken instellingen na te gaan in hoeverre dit onderwijsleermateriaal een breder gebruik kan krijgen.

Paramaribo, mei 1998

Het drugawareness committee van Lions Club Paramaribo North

Brief van vriendschap (1)
(Orlando Emanuels)

[4] Toen Syone van school thuis kwam, lag daar een verrassing
[5] op haar te wachten: tante Maritha had haar een briefje
[6] gezonden waarmee ze Syone uitnodigde de hele grote
[7] vakantie bij haar in de stad door te brengen. Tante Maritha,
[8] haar moeders zuster, woonde al heel lang in de stad. Ze had
[9] daar een heleboel diploma's gemaakt en was lid van belangrijke
[10] organisaties.

[11] Op school had Syone haar best gedaan, dus toen ze het
[12] briefje van tante Maritha aan papa en mama liet zien, gaven
[13] die direct hun toestemming.

[14] Syone was erg blij met de uitnodiging. De stad had zoveel
[15] leuke dingen die het binnenland niet kon bieden. Ze zou
[16] zich in de stad best amuseren en wat ze vooral zo prettig
[17] vond, was dat ze haar vriendinnetje Emmy weer zou zien.

[18] Syone en Emmy woonden vroeger naast elkaar, ze waren als
[19] zusjes samen opgegroeid en hielden veel van elkaar. Als de
[20] ouders van Emmy en die van Syone naar de kostgrond
[21] waren, dan zorgde Syones grootmoeder, Pipi, voor de twee
[22] meisjes. Pipi vertelde mooie verhalen, waar ze graag naar
[23] luisterden. En Pipi was een wijze vrouw; de mensen uit het
[24] dorp kwamen vaak bij haar met hun problemen.

[25] Op een morgen was Emmy bij Pipi en Syone gekomen. Ze
[26] had verteld dat haar ouders in de stad gingen wonen en dat
[27] zij mee moest. Pipi had Emmy laten beloven dat ze in de
[28] stad goed op zichzelf zou passen, want de stad had wel veel
[29] mogelijkheden voor ontspanning, maar in de stad was de
[30] verleiding om verkeerde dingen te doen veel groter dan in
[31] het dorp. Emmy was toen twaalf jaar. Ze had naar Pipi
[32] geluisterd en had beloofd voorzichtig te zullen zijn.

[34] Met verlangen had Syone naar de grote vakantie uitgekeken
[35] en eindelijk was die aangebroken. Mama en papa hadden

[1] zich zorgen gemaakt: ze vonden het een beetje gevaarlijk
[2] dat Syone alleen zou moeten reizen. Pipi had haar hand op
[3] Syones hoofd gelegd en had gezegd dat Syone oud en wijs
[4] genoeg was om op zichzelf te passen.

[5] Op de eerste dag van de vakantie, een heldere dag, was de
[6] reis begonnen. Op weg naar de stad had ze zich heel wat
[7] dingen afgevraagd. Hoe zou de stad zijn? Zou ze daar leuke
[8] meisjes van haar leeftijd ontmoeten? Zou ze de plannetjes
[9] die tante Maritha zeker voor haar had gemaakt, leuk vinden?
[10] Maar de vraag die haar het meest bezig hield, was of
[11] zij en Emmy, die nu reeds bijna drie jaar in de stad woonde
[12] en al die tijd niet meer naar het dorp gekomen was, nog
[13] even goed met elkaar zouden kunnen opschieten als toen
[14] ze meisjes van tien waren.

[15] Zoals afgesproken had tante Maritha haar bij aankomst in
[16] de stad bij de bus bij de B.E.M. aan de Saramaccastraat
[17] afgehaald. Tante had voor alles gezorgd om Syone's vakantie
[18] zo leuk mogelijk te maken. Het huis van tante was niet
[19] groot. Syone had verwonderd gekeken naar het boekenrek
[20] met de vele boeken en naar alle andere mooie dingen in de
[21] voorkamer. Ze vond het heerlijk dat ze een eigen kamer
[22] had. Tante had de logeerkamer voor haar klaargemaakt.

[24] Tijdens de rondleiding door het huis had tante haar gezegd
[25] dat een lekker bad haar zeker goed zou doen na zo'n lange,
[26] vermoeiende reis. Syone, die naar een bad verlangde, was
[27] blij met het aanbod en had tante lachend bedankt. Toen ze
[28] uit het bad kwam, stroomde een heerlijke etensgeur uit de
[29] keuken naar binnen; tante was bezig het potje dat ze speciaal
[30] voor Syone had klaargemaakt, op te warmen.

[31] Wat was tante lief, nu reeds wist Syone dat ze het goed met
[32] haar zou kunnen vinden en dat ze een prettige vakantie
[33] tegemoetging.

[34] Na een beetje televisiekijken die avond, vielen Syones ogen
[35] bijna dicht van slaap. ‘Ga nu maar lekker slapen, morgen is

[1] weer een dag,' had tante vriendelijk gezegd. En lekker had
[2] Syone zeker geslapen, zo lekker zelfs dat ze eerst uit bed
[3] kwam toen de zon door het venster naar binnen keek.

[4] Toen ze uit het bad kwam, zaten twee meisjes van haar
[5] leeftijd in de voorkamer. Tante stelde haar aan de meisjes
[6] voor: 'Syone, dit zijn Joyce en Diana. Hun moeders zitten
[7] samen met mij in een vrouwenvereniging die veel sociaal
[8] werk doet. Als je het leuk vindt, mag je in deze vakantie
[9] met Joyce en Diana optrekken.'

[10] De meisjes lachten Syone toe en vóór ze kon antwoorden,
[11] zei Joyce: 'Zeg ja. Je bent toch niet van plan om je hele vakantie
[12] hier door te brengen als een vogelverschrikker,
[13] gespijkerd op één plaats?' Diana knikte heftig van ja en
[14] vulde aan: 'We hebben al een paar afspraken gemaakt:
[15] vanmorgen gezellig rondslenteren, vanmiddag naar de Zoo,
[16] donderdag slagbalwedstrijd en zaterdag...' Hier moest tante
[17] Diana onderbreken, ze zei dat Joyce en Diana reeds een heel
[18] program in elkaar hadden gezet, terwijl ze nog niet eens
[19] wisten of Syone wilde meedoen. 'Natuurlijk doe ik mee,'
[20] riep Syone vrolijk uit en alsof dat was afgesproken, maakten
[21] ze een dansje om tante heen. Allemaal schaterden van
[22] plezier. Toen ze uitgelachen waren, wenste tante ze een
[23] heel fijne tijd toe. Daarna zei ze: 'Syone, ik zit in de redaktie
[24] van het blad van onze vereniging. Geef je ogen en oren goed
[25] de kost, want aan het eind van de vakantie moet je me in
[26] een vraaggesprek vertellen hoe een meisje uit het binnenland
[27] haar vakantie in de stad heeft ervaren. Ik wil daar een
[28] artikel over schrijven.'

[29] Voor tante wegging, stopte ze de meisjes wat zakgeld toe
[30] 'voor bus en soft' en gaf ze Syone een huissleutel. Syone
[31] glom van trots, ze gaf tante een stevige brasa als dank voor
[32] het vertrouwen.

[34] Het was alsof de maand in de stad vleugels had, zo gauw
[35] was de tijd om. Wat was het toch een heerlijke vakantie

[1] geweest. Tante Maritha had geen betere vriendinnen voor
[2] haar kunnen uitzoeken: Joyce en Diana waren geweldig,
[3] gewoon te gek.

[4] Voor morgen, de laatste dag van haar vakantie in de stad,
[5] had Syone een afspraak met tante Maritha voor het vraaggesprek.
[6] Ze had zoveel te vertellen, dat tante misschien een
[7] extra bandje voor haar taperecorder zou nodig hebben. De
[8] Zoo, vakantieschoolsportwedstrijden, film, wandelmars en
[9] nog een heleboel andere gezellige dingen. Joyce en Diana
[10] hadden zelfs voor hun schooluitstapje een uitnodiging voor
[11] haar weten te krijgen.

[13] En toch was er iets dat haar hinderde. Hoewel Syone haar
[14] best had gedaan om Emmy te bereiken, was dat haar niet
[15] gelukt. Bij navraag was ze te weten gekomen waar Emmy
[16] woonde. Het meisje dat haar had uitgelegd hoe op dat adres
[17] te komen, had ook fluisterend verteld dat Emmy van huis
[18] was weggelopen en met een jongen samenleefde die een
[19] slechte naam had: hij handelde in drugs.

[20] Syone was een paar keer naar dat adres geweest, maar ze
[21] had Emmy nooit thuis aangetroffen. Ze had zich voorgenomen
[22] het morgenochtend vroeg toch nog een keer te proberen.
[23] Dat had ze ook aan tante verteld toen ze voor elf uur
[24] morgenochtend een afspraak voor het vraaggesprek met
[25] haar gemaakt had.

[26] Morgenmiddag, de laatste middag in de stad, was voor Joyce
[27] en Diana bestemd.

[29] De dag was nauwelijks aangebroken toen Syone opstond en
[30] zich klaarmaakte. Reeds heel vroeg pakte ze de bus die naar
[31] de buurt van Emmy ging. Daar aangekomen zag ze dat de
[32] vensters van Emmy's huis openstonden, wat betekende dat
[33] Emmy thuis was. Eindelijk zou ze Emmy dan toch ontmoeten.

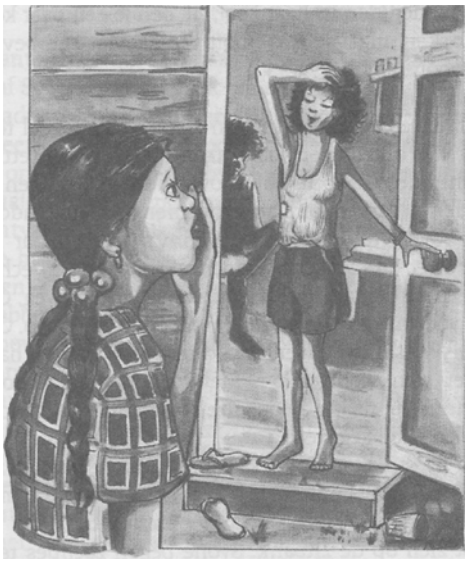

Het wederzien van Syone en Emmy

[1] Ze klopte aan, een ruwe kerel stak z'n hoofd naar buiten.
[2] ‘Wat wil je?’, vroeg hij onbeschoft. Syone schrok, het was
[3] de vent die vaak marihuana in het dorp kwam kopen voor
[4] zijn handeltje in de stad. Ze had nooit kunnen vermoeden
[5] hem hier aan te treffen in één huis samen met Emmy.
[6] Verlegen en geschokt vroeg ze of Emmy thuis was. Hij
[7] keerde zich om en riep naar binnen: ‘Emmy, iemand zoekt
[8] naar je. Maak het kort, want mi no nyan ete.’

[9] Even daarna was Emmy in de deuropening verschenen.
[10] Syone schrok om haar te zien, wat was ze bleek en mager.
[11] Emmy die altijd zo netjes was, zag er nu slonzig en verwaarloosd
[12] uit. ‘Dag Syone’, zei ze, terwijl ze haar vingers door
[13] het haar liet gaan om het er toch een beetje gekamd uit te
[14] laten zien.

[1] ‘Dag Emmy’ zei Syone haast onverstaanbaar met een brok
[2] van medelijden in haar keel, ‘ik ben je een paar keer komen
[3] opzoeken, maar je was nooit thuis.’ Met een beverige stem
[4] antwoordde Emmy:

[5] ‘Ja, ik ben vaak weg.’

[6] De meisjes keken elkaar aan. Syone had zoveel te vertellen
[7] over het dorp, over haar vakantie; het zou prettig zijn om
[8] herinneringen op te halen over de leuke dingen die ze als
[9] kinderen samen gedaan en samen beleefd hadden, en ze
[10] had zoveel te vragen over Emmy's leven, maar Emmy gaf
[11] haar niet de kans dat te doen. ‘Syone, ik ben echt blij je te
[12] zien, maar ik kan niet lang praten, ik moet weg. Groet lieve
[13] Pipi voor me en alle andere mensen in het dorp. Oké, bye.’
[14] Emmy was daarna weer naar binnen gegaan en had de deur
[15] achter zich dichtgedaan. Met lood in haar schoenen liep
[16] Syone terug naar de bushalte; 't was alsof iemand haar een
[17] pakslaag had gegeven.

[18] Toen ze thuiskwam, zat tante Maritha reeds met haar taperecorder
[19] en blocnote te wachten, maar toen die merkte hoe
[20] verdrietig Syone was, schoof ze alles opzij en trok haar
[21] naast zich op de zitbank. Syone begon zachtjes te snikken.

Tante Maritha troost Syone

[1] Tante legde het betraande kopje tegen haar schouder aan en
[2] gaf Syone haar zakdoek om de tranen te drogen.

[3] Nadat Syone was uitgehuild, begon ze te vertellen: ‘Tante,
[4] weet u, ik ben nog nooit zo teleurgesteld geweest als vanmorgen.
[5] Eindelijk heb ik Emmy ontmoet. Zij en ik zijn als
[6] zusjes samen opgegroeid. Vanaf ik uw uitnodiging had
[7] ontvangen, heb ik heel vaak aan Emmy gedacht. Ik verlangde
[8] haar te zien. Hoe zou ze het maken? Hoe zou ze eruit
[9] zien? Zou ze blij zijn mij te zien? Zou ze een vriendje
[10] hebben?

[11] Toevallig heb ik een meisje ontmoet dat me aan het adres
[12] van Emmy heeft kunnen helpen.

[13] Tante misschien heb ik te veel verwacht, want Emmy is
[14] geen Emmy meer. Emmy heeft me buiten ontvangen, ze
[15] heeft me niet eens binnengeroepen. Ik weet wel dat die
[16] vlegel van haar achter het raam stond te luisteren en ik heb
[17] duidelijk gemerkt dat ze doodsbang voor hem is, maar toch
[18] doet het pijn om op zo'n manier door je beste vriendin
[19] behandeld te worden.

[20] Toen ze me vroeg om mijn lieve oma, mijn Pipi, voor haar
[21] te groeten, gingen veel dingen door m'n hoofd. Pipi is een
[22] heel wijze vrouw. Toen mijn ouders ontdekten dat mijn
[23] broer Maamie, net als vele jongens van het dorp, bezig was
[24] met marihuana, hebben ze hem door Pipi onder handen
[25] laten nemen. Ze heeft toen geen ruzie gemaakt, ze heeft
[26] niet gescholden, ze heeft alleen maar ernstig en rustig met
[27] hem gepraat. Ze heeft hem gevraagd of hij wist wat trots
[28] betekent.

[29] ‘Trots’, zei ze ‘is die eigenschap die gemaakt heeft dat men
[30] ons, de inheemsen van Amerika, nooit echt tot slaven heeft
[31] kunnen maken, want zowel wij als de Marrons hebben ons
[32] daartegen verzet. En wat niemand ooit met je heeft kunnen
[33] doen, dat doe jij nu met jezelf. Je maakt jezelf tot slaaf, niet
[34] van mensen, maar van drugs. Je weet niet hoe gevaarlijk het
[35] is...Je weet niet hoe heet het vuur is waarmee je speelt, tot

[1] jij je eraan brandt. Je zakt steeds dieper en dat merk je eerst
[2] als het te laat is, mi boi.

[3] Zo heb ik je vader niet grootgebracht en zo heeft hij jou niet
[4] grootgebracht. Ik kan hem als vrij mens recht in de ogen
[5] kijken, hij kan jou als vrij mens recht in de ogen kijken,
[6] maar ga jij later jouw kinderen ook als vrij mens recht in de
[7] ogen kunnen kijken en niet als slaaf of verslaafde?"'

[9] In de paar weken vakantie was er zo'n vertrouwensrelatie
[10] tussen haar en tante Maritha ontstaan, dat Syone voelde dat
[11] ze hier vrij kon praten. Het deed haar goed haar hart te
[12] luchten.

Pipi in gesprek met Maamie

[13] Syone ging verder en vertelde dat Maamie Pipi had geantwoord
[14] dat hij zelf de drugs niet gebruikte, hij verkocht ze
[15] alleen maar. Pipi had haar hoofd langzaam geschud en hem
[16] gezegd haar recht in de ogen te kijken. Toen had ze heel
[17] zacht, bijna fluisterend gesproken:

[1] ‘Maamie zou jij het leuk vinden als iemand bittere cassave
[2] geperst had en het sap ervan niet zelf dronk, maar aan jou
[3] te drinken gaf? Nee toch? En waarom doe jij dat dan met
[4] anderen? Jij gebruikt de dope niet zelf, maar je vergiftigt
[5] anderen ermee.

[6] Maamie, mijn moeder heeft mij iets geleerd, dat zij op haar
[7] beurt van haar moeder heeft geleerd, iets wat van geslacht
[8] op geslacht bij ons inheemsen in ere is gehouden: elk mens
[9] heeft rechten en plichten, elk mens heeft lusten en lasten.
[10] Luister goed mi boi, want jij en veel van de dopegebruikers
[11] en dopehandelaren van het dorp zitten in een organisatie
[12] van inheemsen voor o.a. erkenning van de rechten op de
[13] grond. Jullie eisen je rechten op van de samenleving, maar
[14] wat doen jullie met je plichten tegenover diezelfde samenleving?
[20] Niets, integendeel, jullie vergiftigen die samenleving!
[21] Rechten en plichten, mi boi, lusten en lasten ... Een
[22] oude piai heeft eens gezegd dat als je een hond te eten
[23] geeft, hij je handen likt, maar als je een mens te eten geeft,
[24] hij je handen bijt ...

[25] Maamie, jij bent geen hond, jij bent mens, jij likt niet maar
[26] jij bijt ook niet ... Gebruik je hersenen en je hart om jezelf
[27] en je medemens te behoeden voor het gevaar van drugs ...’

[28] Syone nam een slok uit het glas sap dat tante voor haar had
[29] neergezet, ze ademde weer regelmatig en ging door: ‘Maamie
[30] was opgestaan en had Pipi een stevige brasa gegeven;
[31] toen had hij haar in het oor gefluisterd dat hij een trotse
[32] inheemse jongen was en van plan was dat te blijven, want
[33] hij had de wijste, mooiste, beste, knapste en liefste Pipi van
[34] de hele wereld. Toen was hij naar buiten gegaan en teruggekomen
[35] met een grote zak marihuana. Hij had die zak en een
[36] doos lucifers voor haar neergezet.

[37] Pipi zei alleen: ‘Dit doet een oud hart goed.’ Ze was opgestaan
[38] en had de lucifers weer aan Maamie gegeven. Ze
[39] streelde z'n hoofd terwijl ze zei: ‘Een man laat z'n vuil niet

Maamie en Pipi verbranden de drugs achter op het erf

[1] door een vrouw verbranden, dat doet hij zelf. Ik ga met je
[2] mee naar achter op het erf.'

[3] 'Tante, zo klein als Emmy en ik waren, vonden we Pipi
[4] geweldig. Pipi kende zoveel medicijnen, ze had ons een
[5] kralenbanti met dier- en bloemfiguren leren rijgen, ze wist
[6] op alle dingen raad en ze werd nooit boos. We wensten dat
[7] we net zo knap en wijs als Pipi zouden zijn als we groot
[8] werden...

[9] Maar tante, ik weet niet wat de stad met Emmy heeft gedaan.
[10] Emmy leeft nu met een rotvent die drugs verkoopt en
[11] ze zelf ook gebruikt. Dit is toch vreselijk, dezelfde Emmy
[12] die net als ik zo knap en wijs als Pipi wilde worden... Emmy
[13] heeft me geen ogenblik in de ogen durven kijken, ze heeft
[14] me niet binnen gevraagd ... en Emmy, mijn liefste zusje,
[15] heeft me bijna met woorden in de mond laten staan toen ze
[16] weer naar binnen ging.

[17] Even was het stil, alsof Syone met een besluit worstelde,

[1] toen zei ze vastberaden: ‘Maar tante, al heeft Emmy mij
[2] losgelaten, ik laat haar niet los! Pipi heeft eens gezegd dat
[3] een vriend een cadeau is dat je aan jezelf geeft. Ik heb Emmy
[4] als cadeau aan mezelf gegeven; en ik gooi mijn cadeautje
[5] niet weg!

[6] Ik ga Emmy een brief schrijven, ik ga m'n best doen om net
[7] als Pipi niet te schelden en haar ook geen verwijten te
[8] maken. Ik ga Emmy wijzen op het gevaar dat op haar loert
[9] of, zoals Pipi het aan Maamie gezegd had:“Je weet niet hoe
[10] heet het vuur is waarmee je speelt. Dat merk je eerst als het
[11] te laat is en je je er al aan gebrand hebt.”’

[12] Syone leunde vertrouwelijk tegen tante aan en zei
[13] verontschuldigend:‘Tante, u bent erg lief. Ik vind het heel
[14] jammer dat ik de tijd die u voor het vraaggesprek hebt
[15] uitgetrokken, heb verknoeid. In plaats van te vertellen over
[16] streetparties en gezellige uitstapjes heb ik uw hoofd volgepraat
[17] met het probleem van tieners en drugs.’

[18] Tante sloeg haar arm over Syone's schouder en trok haar
[19] naar zich toe. Toen Syone haar verhaal deed, had ze haar
[20] met geen woord onderbroken, en nu ze eindelijk sprak, was
[21] dat met een warme stem: ‘Mijn tijd verknoeid?? Niks hoor.
[22] Wat ben ik toch trots om een nichtje als jij te hebben. Eer
[23] en respect zijn dingen die niet te koop zijn; gelukkig ook
[24] maar, want we zouden ze niet kunnen betalen. Syone, God
[25] heeft ze jou geschonken, aangereikt door je grootmoeder, je
[26] Pipi. Vraaggesprekken over tienerfuifjes kan ik elke dag
[27] overal maken, maar een verhaal als dat van jou kom ik heel
[28] zelden tegen. Ik zou me geen beter verhaal kunnen wensen
[29] voor een vrouwenblad. Als het blad uitkomt, stuur ik je
[30] zeker een exemplaar.

[31] En Syone, ik vind je idee om Emmy een brief te schrijven,
[32] geweldig. Laat haar vooral duidelijk merken dat jij haar nog
[33] steeds als je zus beschouwt en dat jij je zorgen over haar
[34] maakt, vooral om het gevaar en de problemen die hand in
[35] hand met drugs gaan.

Syone gaf tante een zoen en zei opgeruimd:‘Ik ben ook heel trots op u. Nu heb ik twee wijze vrouwen op wie ik trots ben, Pipi en tante Maritha.

Instructies voor het schrijven van de brief van Syone aan Emmy (brief van vriendschap no.1)

1. Lees het verhaal tenminste 2x aandachtig.
2. Maak bij het lezen aantekeningen over de woorden of uitdrukkingen die je niet kent of niet goed begrijpt.
3. Vraag je onderwijzer(es) om deze moeilijke woorden of uitdrukkingen uit te leggen.
4. Schrijf dan de brief van Syone aan haar vriendin Emmy; je moet je daarbij voorstellen dat jij Syone bent.
5. In de brief moeten de volgende punten verwerkt worden:
    a. Wat je bij je bezoek gemerkt hebt;
    b. De behandeling die je gekregen hebt;
    c. De teleurstelling en je bezorgdheid;
    d. Waarom je je zorgen maakt (hier moeten de gevaren en risico's van drugshandel en druggebruik uit de lessen aan de orde komen);
    e. Dat je wil proberen de vriendschap te herstellen;
    f. Nodig haar te logeren uit om samen hulp bij Pipi te gaan zoeken; het geld voor de bus kan ze bij tante Maritha halen (vermeld het adres).

Brief van vriendschap (2)
(Dorus Vrede)

[3] In de gangaisaboom aan de oever van het dorp Panboko
[4] krioelde het van vogeltjes: kolibris, blauwkis en banabekis.
[5] De boom stond in bloei. Willie, Dafi, Yajo en Tuni, allen
[6] kleintjes uit de eerste en tweede klas kwamen naar de
[7] vogels kijken. Ook Akwama, Sombi en Zabo uit de vijfde en
[8] de zesde waren er met hun katapult. Deze boom was een
[9] geliefd plekje van de kinderen, omdat het er koel was en
[10] ook om dat er vaak leguanen en veel vogels in waren.

[11] Op een afstand stond Agbago die kortgeleden in het dorp
[12] was komen wonen en op school gekomen was. Hij keek
[13] tegen een reusachtige kwai geleund, omhoog.

[14] Intussen maakte ik jacht op een leguaan. Het beest was me te snel af en ik had net de achtervolging opgegeven, toen ik
[15] Agbago zag.

[16] ‘Kon luku’ zei hij en wenkte me dichterbij te komen. Hij
[17] wees omhoog naar een tulili, die heen en weer fladderde
[18] naar haar nest met insekten en wormpjes. Ik pakte mijn
[19] katapult en mikte. ‘Schiet niet, no sutu’, zei Agbago, ‘ze
[20] heeft jongen. Als je haar doodt, zal een vloek over je
[21] komen.’ ‘Ga ik dan dood?’ vroeg ik. ‘Je gaat misschien niet
[22] dood, maar ik denk dat je ziek kan worden’ antwoordde
[23] Agbago. Ik zag van verder schieten af en stopte m'n katapult
[24] weg.

[25] ‘Wat zullen we nu doen?’ vroeg Agbago. ‘Ik wil gaan vissen,
[26] ga je mee?’ Zonder het antwoord af te wachten, liepen we
[27] naar de plek waar ik mijn hengel en pagaai verborgen had.
[28] Terwijl we liepen, praatten we verder.

[29] ‘Hoe heet je?’ vroeg ik. ‘Agbagomaka, maar ze noemen me
[30] Agbago. Zo heet mijn grootvader ook. Agbagomaka is een
[31] koningsdoorn die in het bos groeit. Iedereen heeft eerbied
[32] ervoor om de pijnlijke prik die je ervan kan krijgen. En zo
[33] had ook een ieder respect voor mijn grootvader, vooral bij
[34] het slepen van hout en het worstelen. En hoe heet jij?’

[1] ‘Koti Ayeba, maar ik word Koti genoemd. Koti was de naam
[2] van een heldhaftige Marron. Koti betekent snijden.. en een
[3] ayeba is een groot kapmes.’ ‘Ayo’ .... riep Agbago begrijpend
[4] uit.

[5] ‘Uit welk dorp kom je’, vroeg ik. ‘Uit Semoisi’ antwoordde
[6] Agbago. ‘Ik heb er wel van gehoord, maar ben er nooit
[7] geweest’ zei ik, ‘volgens mij heb ik altijd hier in Panboko
[8] gewoond;

[9] zat je daar ook in de derde klas?’. ‘Ja’.

[10] Al pratend bereikten ze de plek waar de hengel en de pagaai
[11] bewaard waren. Ze stapten in de korjaal van mijn vader en
[12] pagaaiden naar een eilandje in de omgeving. Ik wist dat
[13] daar tukunaris soms in scholen langs zwommen.

[14] Agbago ging eerst het eiland verkennen. ‘Bunu de aki, wat is
[15] het hier mooi,’ zei hij na terugkeer. Met een houwer gingen
[16] we toen pieren uitsteken. Daarna ging hij gehurkt bij het
[17] water zitten en floot een deuntje. Hij wenkte me dichterbij
[18] te komen. Ongelooflijk ... heel wat kleine visjes kwamen
[19] naar de oppervlakte: witifisis, yanga yanga's en sriba's. We
[20] vingen een paar om die als aas voor de tukunaris te gebruiken.
[21] Handig deed hij een yanga yanga aan de haak en
[22] slingerde de vislijn de rivier in. Na een poos werd de lijn
[23] strak getrokken. Agbago gaf eerst wat mee, waarna hij met
[24] een stevige ruk de haak diep in de bek van de vis vastzette.

[1] Het moest een kanjer zijn, die zich niet gauw gewonnen gaf.
[2] Ik was bang dat mijn vriend zelfs de rivier zou worden ingetrokken.
[3] Met een sprong haalde ik de houwer uit de boot en
[4] wachtte. Agbago wist wat ik zou doen en trok niet langer,
[5] doch hield de lijn alleen strak. Uit ervaring wist hij dat de
[6] vis vermoeid zou raken en zich zou laten zien. Toen dat
[7] gebeurde, maakte ik met een goedgemikte slag een eind aan
[8] de strijd. Nu trok Agbago de flinke tukunari snel uit het
[9] water, voordat die een prooi van de pirengs werd.

[10] Toen we de vis op het droge hadden, maakten we een
[11] vreugdedans en schudden elkaar de hand. Het was alsof
[12] onze vriendschap hiermee echt begonnen was.

[13] Ik wilde verder vissen, maar Agbago zei dat hij naar huis
[14] moest. ‘Als ik laat thuiskom, wordt mijn vader boos. Hij is
[15] kulaman bij de Medizebs en haalt vracht van Pokigron. Ik
[16] moet thuis zijn als hij vanmiddag aankomt, anders ..., kom
[17] je morgen even bij me?’

[18] We maakten de vis schoon, verdeelden die en vertrokken.

[19] Ik had het gevoel dat ik een intieme vriend in de jongen uit
[20] Semoisi had gevonden.

[1] De volgende dag ging ik m'n nieuwe vriend thuis opzoeken.
[2] Hij was met zijn jongere zus Danisi bezig padi te stampen.
[3] Agbago stelde mij aan zijn moeder voor: ‘met deze jongen
[4] ben ik gisteren gaan vissen, hij heet Koti.’ Moeder Yeti keek
[5] me onderzoekend aan, terwijl ze haar baby de borst gaf.
[6] ‘Ben jij niet de zoon van Duma en Amonika?’ ‘Ja, dat ben
[7] ik’, Met ‘Eeh ... ko baasa mi’ kreeg ik een ferme omhelzing,
[8] nadat de baby even was neergelegd. ‘Jullie hebben elkaar al
[9] eerder gekend, maar dat weten jullie niet meer. Jouw
[10] ouders en wij woonden in Brokobaka, het dorp waar jullie
[11] beiden geboren zijn. Jij bent drie maanden ouder dan
[12] Agbago. Mijn man en ik vertrokken naar Semoisi, toen
[13] Agbago drie jaar oud was. En ik denk dat kort daarna jouw
[14] ouders Brokobaka ook verlieten. Al die tijd zagen we elkaar
[15] niet meer en ... nu zijn jullie weer samen.’

[16] Ik hielp hem met padi stampen. Daarna mochten we gaan
[17] zwemmen. Vanaf die dag gingen we niet alleen samen naar
[18] school, maar deden ook allerlei karweitjes samen. Zo gingen
[19] we mijn vader helpen met het openkappen van een
[20] kostgrondje te Limbomau. We gingen vaak op avontuur uit
[21] en soms speelden we tot laat 's avonds samen.

[23] Toen we vijftien waren en in de zesde klas zaten, bestond
[24] onze vriendschap ongeveer drie jaar. Bij ons in de klas zat
[25] ook Zabo. Zabo was ouder, groot en sterk en veel van onze
[26] klasgenoten keken met bewondering naar hem op, maar wij
[27] niet. Dit maakte hem boos. Op een keer liepen Agbago en ik
[28] met een pot apodosiri naar de rivier, toen hij ons achterna
[29] kwam. Ik rende hard, maar hij haalde me in, stak zijn been
[30] uit en ik viel met pot en al. Het werd een vechtpartij tussen
[31] Zabo en wij. Zabo gaf me een paar fikse meppen, maar
[32] Agbago gooide hem een handvol zand in het gezicht. Zabo
[33] raakte verblind en terwijl hij zich het zand uit de ogen
[34] wreef, maakten wij ons uit de voeten.

[1] Op school ging het vrij goed. Agbago ontpopte zich als een
[2] goed voetballer en ik werd de verteller in de klas, omdat ik
[3] van lezen hield. Vooral de verhalen van Anansi boeiden me.
[4] Anansi was de andere dieren altijd te slim af.

[5] Mijn vriend en ik maakten veel plannen voor onze
[6] toekomst. Ik wilde dokter worden en Agbago vertelde me
[7] dat hij piloot wilde worden. Zijn grote voorbeeld was Glenn
[8] Janglai, een jongen uit het binnenland, die nu een SLM-toestel
[9] bestuurt.

[10] We kregen nu ook oog voor meisjes en de meisjes mochten
[11] ons graag. Het was vooral onze populariteit bij de meisjes
[12] waar Zabo zich aan ergerde. Hij bedacht dan ook allerlei
[13] gemene streken, om de meisjes tegen ons op te zetten.

[15] Onze vriendschap groeide uit tot een soort familieband.
[16] Kort voor de grote vakantie besloten mijn vader en
[17] Jaw, de vader van Agbago, zich dichtbij het nieuwe kostgrondje
[18] te Limbomau te vestigen. Om alles in gereedheid
[19] te helpen brengen, moesten Agbago en ik iedere dag naar
[20] Limbomau en terug met de korjaal. Mijn grootvader, opa
[21] Adangila, was al daar gaan wonen. Opa Adang, zoals wij

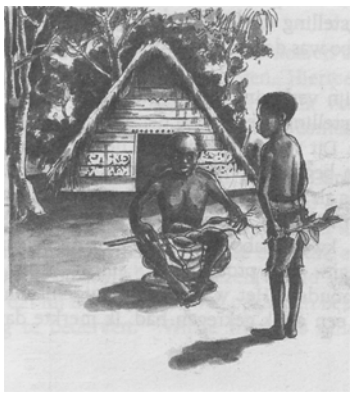

[1] hem noemden, werd onze grote leermeester in de
[2] geheimen van het binnenland: het slijpen van gereedschap,
[3] het uithollen van een korjaal met zelfs de daarbij horende
[4] lichaamshoudingen. Opa Adang bracht ons naast
[5] kruidenkennis ook nog spirituele zaken bij, zoals de ‘alada’,
[6] het spel voor de overledenen.

[7] Toen Agbago zich een keer met een beitel verwondde, keek
[8] Adang me aan, alsof hij zeggen wilde: ‘Unfa yo du?’ (wat
[9] staat je te doen?). Ik pakte mijn houwer, kapte een stuk
[10] schors van de abonkiniboom, stampte dat fijn en deed het
[11] op de snee. Na enkele dagen was de wond genezen.

[12] De lessen van opa Adang maakten dat wij veel van onze
[13] eigen omgeving en onze eigen gebruiken meer gingen
[14] waarderen.

[16] Wellicht als gevolg van de binnenlandse oorlog werd de
[17] sfeer in het dorp slecht. Allerlei vreemde dingen speelden
[18] zich af. Bij Sa Akinta, die een apodosiri-zaakje had, werd zo
[19] vaak ingebroken, dat zij besloot het dorp te verlaten. Er
[20] liepen groepen jongelui rond, die voor bijna niemand meer
[21] eerbied toonden. Zelfs het schoolhoofd kreeg brutale
[22] antwoorden op zijn aanmerkingen over hun wangedrag. De
[23] belangstelling voor leren ging bij deze jongelui sterk achteruit.
[24] Zabo was de leider van deze ‘toffe’ jongens.

[26] Tot mijn verbazing merkte ik dat ook mijn vriend Agbago
[27] belangstelling kreeg voor de activiteiten van Zabo en zijn
[28] bende. Dit was het begin van de verwijdering tussen ons.
[29] Agbago begon mijn gezelschap opzettelijk te vermijden. 's
[30] Avonds als wij moesten studeren, bleef hij nu weg.

[31] Op een middag, terwijl wij met een geschiedenisles bezig
[32] waren, kwam Zabo hem vragen of Agbago met hem wilde
[33] meegaan. Ik protesteerde, maar kon Agbago niet
[34] tegenhouden. Het was me nu duidelijk dat onze vriendschap
[35] een deuk gekregen had. Ik merkte dat Agbago tegen

[1] Zabo geen ‘neen’ durfde zeggen, wat me erg teleurstelde.
[2] Hoewel ik het vermoedde, wilde ik toch precies weten
[3] waarmee zij zich bezighielden. Ik nam me voor op
[4] onderzoek uit te gaan.

[5] Daarvoor riep ik de hulp van zijn zus Danisi in en samen
[6] gingen we nu zijn gangen na. Zonder dat de bende er iets
[7] van merkte, kwamen wij te weten dat Zabo de handlanger
[8] was van een beruchte kerel Zobito, die ergens in het bos
[9] stiekem een marihuana- aanplant had aangelegd. Zabo was
[10] zijn rechterhand en moest voor klanten en gebruikers
[11] zorgen. Hij werd hiervoor goed betaald en kon met geld
[12] smijten. Agbago werd langzaam ook in de kring van
[13] verkopers en gebruikers opgenomen.

[14] Geen wonder dat hij zijn schoolwerk verwaarloosde; hij
[15] spijbelde veel en zijn prestaties gingen merkbaar achteruit.

[16] Dit alles hield me bezig en ik lag vooral 's avonds uren
[17] wakker om na te denken over wat ik er aan kon doen en
[18] hoe.

[19] Na verloop van tijd ging het bergafwaarts met Zobito en zijn
[20] bende. Ze maakten zich nu ook schuldig aan diefstal en
[21] beroving. Agbago, nu zestien jaar, had zich volledig van mij
[22] teruggetrokken en hield zich door tussenkomst van Zabo nu
[23] veel met een vrouwelijk bendelid op.

[24] Uiteindelijk besloot ik actie te ondernemen om te proberen
[25] Agbago als vriend terug te krijgen. Hiertoe ging ik hem
[26] verscheidene malen opzoeken, maar ik vond hem nooit
[27] thuis. Ook via Danisi lukte het niet contact met hem te
[28] krijgen.

[29] ‘Zullen we je vader op de hoogte stellen, Danisi?’

[30] ‘Als je dat doet, ziet het er voor Agbago niet mooi uit. Je
[31] weet hoe pa is; ik denk dat het van kwaad tot erger wordt.
[32] Pa gooit hem zeker hardhandig de deur uit, en we zijn hem
[33] dan voor goed kwijt.’ ‘Als boezemvriend wil ik hem erop
[34] wijzen dat hij de verkeerde weg opgaat en bezig is zijn leven
[35] grondig te bederven.’ ‘Wil je niet ons schoolhoofd erbij

[1] halen?’ vroeg Danisi

[2] ‘Als ik dat doe, zal hij mij misschien nog minder onder ogen
[3] willen zien, want hij zal begrijpen dat ik het aan de meester
[4] verteld heb. Bovendien heb je kans dat hij weer brutale
[5] antwoorden geeft, zoals “waar bemoeit u zich mee?”, ‘En
[6] weet je wat ik erg vind, dat hij juist nu de school verzuimt.
[7] We zijn net de vorige week begonnen met lessen over
[8] sigaretten roken en het gebruik van andere drugs.’

[9] ‘Weet je wat je kan doen, Koti. Schrijf hem een brief. Daarin
[10] kan je hem zeggen dat jij je als vriend zorgen over hem
[11] maakt en waarom. Je kunt hem dan doorgeven wat je van
[12] de lessen geleerd hebt.’

[13] ‘Danisi, je bent niet alleen een lieve zus, maar ook een heel
[14] verstandige meid; ik zal je raad opvolgen en je de brief laten
[15] lezen als ik geschreven heb.’

[16] ‘Ik zorg er dan voor dat Agbago de brief krijgt.’

Instructies voor het schrijven van de brief van Koti aan Agbago.
(brief van vriendschap no.2)

1. Lees het verhaal tenminste 2 x aandachtig; maak daarbij aantekeningen over de woorden of uitdrukkingen die je niet kent of niet begrijpt.
2. Vraag je onderwijzer om deze ‘moeilijke’ woorden of uitdrukkingen uit te leggen.
3. Schrijf dan de brief van Koti aan z'n vriend Agbago.
   Je moet je daarbij voorstellen dat jij Koti bent.
4. In de brief moeten de volgende punten verwerkt worden:
   a. Wat je het eerst gemerkt hebt: de verwijdering.
   b. Wat je met Danisi achterhaald hebt.
   c. Dat jij je zorgen maakt.
   d. Waarom je bezorgd bent (hier moeten de gevaren en risico's uit de lessen aan de orde komen.)
   e. Je mag vertellen hoe je gedacht en getracht hebt de zaak aan te pakken en waarom je voor deze brief hebt gekozen.
   f. Tenslotte verzoek jij je vriend om samen hulp te gaan zoeken bij opa Adang en weer vrienden te worden als voorheen.

Hennep (Marihuana)
Canabis

Papaver (Opium/Heroïne)

Cocaplant (Cocaïne)

[Instructies voor schoolleiders en/of leerkrachten]

LIONS CLUB PARAMARIBO NORTH

Project: BRIEF VAN VRIENDSCHAP

Instructies voor schoolleiders en/of leerkrachten

1. De onderwijskundige doelen van het project zijn:
    a. het verschaffen van kennis over de risico's verbonden aan het gebruik van tabak, alcohol en andere drugs.
    b. Het benadrukken van de betekenis van ware vriendschap.
    c. Het bevorderen van een houding, een attitude tegen schadelijke middelen zoals drugs.

2. De gekozen middelen om de bovengestelde doelen te bereiken zijn:
    a. Het (misschien wederom) behandelen van de lessen over drugs. Ze komen voor in het boek 'Natuuronderwijs' 6e leerjaar, thema 1, blz.1 -12 en 'Meer over drugs' op blz.135-143.
    b. Het lezen en beleven van de verhalen 'Brief van vriendschap'.
    c. Het schrijven van de brieven volgens de gegeven opdracht.

3. De didactische werkvormen die aan de orde komen, zijn:
    a. Begrijpend en kritisch lezen van de verhalen. Dit kan bevorderd en beoordeeld worden door: (i) de 'moeilijke' woorden en uitdrukkingen nader te verklaren in bijvoorbeeld ander, bevattelijk zinsverband; (ii) vragen te formuleren en te doen beantwoorden over de inhoud van het verhaal.
    b. Op systematische wijze verschaffen (doen verwerven) van kennis over de risico's en gevaren verbonden aan druggebruik en drugshandel. Hier wordt aanbevolen dat de leerlingen zelf ook op onderzoek uitgaan bij anderen b.v. bij gezondheidswerkers.
    c. Het geordend uitdrukken van gedachten in een zelf te schrijven brief.

4. Om zowel de leerkrachten als de leerlingen te stimuleren, wordt aan de eerste uitvoering van het project een wedstrijd gekoppeld.

Voor deelname aan de wedstrijd zal de school inleveren:
- de door de leerkracht gestelde vragen over de inhoud van het verhaal;
- de brief van de leerling, die door de school als beste is geselecteerd.

Uit de inzendingen zal een jury prijzen toekennen aan zowel de beste vragen van de school als de beste brief van de leerling.

Bij de inzending te vermelden:
- naam en adres van de school;
_ naam, voornaam, adres en geboortedatum van de leerling/briefschrijver.

Paramaribo, mei 1998
Lions club Paramaribo North